

23 voorbeelden van mensenrechtenschendingen en milieuschade door bedrijven op de Nederlandse markt (2018-2020)

Februari 2020

Dit overzicht bevat een niet-uitputtende selectie van misstanden die Nederlandse bedrijven of bedrijven die op de Nederlandse markt actief zijn veroorzaakten, bijdroegen of bij betrokken waren. De 23 voorbeelden laten zien dat schendingen van mensen- en arbeidsrechten, milieuschade, landrechtenschendingen, negatieve impacts op het klimaat, ontbossing, (gender)discriminatie en vele andere soorten misstanden nog altijd op grote schaal voorkomen. Het MVO Platform pleit er daarom voor dat de Nederlandse een doordachte mix van MVO-beleid invoert, waarin een combinatie van vrijwillige en bindende beleidsmaatregelen bedrijven dwingt om MVO-normen na te leven en daarmee mensenrechten en het milieu te respecteren.

➔ Lees verder op de website van het MVO Platform (www.mvoplatform.nl).

1 Gedwongen huisuitzetting van duizenden families in Angola

Bedrijven Van Oord, ING Bank, Atradius

Sector Bouw

Jaar 2020

Land Angola

Ruim drieduizend families zijn met geweld verdreven van hun land in Luanda, Angola, voor een project dat uitgevoerd zou worden door Van Oord en gefinancierd door ING Bank en Atradius. Deze mensen hebben geen compensatie ontvangen. Ook lijkt er sprake te zijn van grootschalige corruptie.

Bron Trouw, Financieel Dagblad
(<https://verhalen.trouw.nl/luandaleaks/>; <https://fd.nl/achtergrond/1330732/rode-vlaggen-in-angola-maar-van-oord-ziet-ze-niet>)

2 Moderne slavernij op tomatenplantages in Italië

Bedrijven Nederlandse supermarkten, fabrikanten van tomatenproducten

Sector Voedingsmiddelen

Jaar 2019

Land Italië

Migranten worden uitgebuit om onder erbarmelijke omstandigheden op tomatenplantages in Italië te werken. Nederlandse supermarkten hebben geen zicht op de herkomst van hun tomatenproducten en lijken geen fatsoenlijke due diligence uit te voeren in de tomatenketen.

Bron Keuringsdienst van Waarde, The Guardian, Oxfam Novib
(https://www.npo3.nl/keuringsdienst-van-waarde/KN_1710326;
<https://www.theguardian.com/world/2019/jun/20/tomatoes-italy-mafia-migrant-labour-modern-slavery>; <https://policy-practice.oxfam.org.uk/publications/the-people-behind-the-prices-a-focused-human-rights-impact-assessment-of-sok-co-620619>)

3 Milieuschade en inkomstendalingen van lokale bewoners als gevolg van zandwinningswerkzaamheden

Bedrijven Boskalis
Sector Bouw
Jaar 2020
Land Kenia

Als gevolg van zandwinningswerkzaamheden van Boskalis voor de kust van Kenia dalen de inkomsten van lokale vissers, wordt koraal beschadigd en krimpen stranden. Bewoners die in protest komen tegen andere bedrijven die bij het project betrokken zijn worden lastiggevallen.

Bron Groene Amsterdammer
(<https://www.groene.nl/artikel/baggeraars-op-de-korrel>)

4 Landrechtenschendingen, milieuvervuiling en intimidatie bij bouw nieuwe kolencentrale in Indonesië

Bedrijven ING
Sector Energie
Jaar 2019
Land Indonesië

ING financiert de bouw van een nieuwe kolencentrale, die direct gelinkt wordt aan intimidatie, landrechtenschendingen van boeren en vissers en milieuvervuiling in Cirebon, Indonesië.

Bron Fair Finance Guide
(<https://fairfinanceguide.org/ffg-international/news/2019/ing-finances-controversial-coal-fired-power-station-in-indonesia/>)

5 Armoede, ontbossing, genderdiscriminatie en slechte arbeidsomstandigheden in de koffiesector

Bedrijven JDE (Jacobs Douwe Egberts), Lavazza, Starbucks en andere bedrijven
Sector Voedingsmiddelen
Jaar 2018
Land Wereldwijd

De Coffee Barometer 2018 laat (opnieuw) zien dat koffieboeren geen fatsoenlijke prijs betaald krijgen voor hun product, met armoede, ontbossing en slechte arbeidsomstandigheden tot gevolg. Ook milieuschade, genderdiscriminatie en ondervoeding onder boeren komen structureel voor in de koffiesector.

Bron Hivos, Solidaridad, Oxfam Wereldwinkels, COSA & Conservation International
(<https://www.hivos.org/assets/2018/06/Coffee-Barometer-2018.pdf>)

6 700 medewerkers kledingfabriek in Bangladesh ontslagen wegens deelname aan vakbondsactiviteiten

Bedrijven C&A, Benetton en H&M
Sector Kleding- en textiel
Jaar 2019
Land Bangladesh

700 werknemers van een fabriek die levert aan onder meer C&A, Benetton en H&M werden in 2019 ontslagen, hoogstwaarschijnlijk omdat zij betrokken waren bij vakbondsactiviteiten. Meer dan dertig medewerkers waren zwanger op het moment dat zij ontslagen werden en ontvingen daarom geen zwangerschapsverlof.

Bron IndustriALL
(<http://www.industrialunion.org/bangladesh-701-garment-workers-fired-after-eid>)

7 Olie- en gasector voert geen goede due diligence uit en leeft MVO-normen niet na

Bedrijven Onder andere Vitol, Trafigura, Shell en Puma Energy.
Sector Olie- en gas
Jaar 2019
Land Wereldwijd

Het NCP concludeert dat de Nederlandse olie- en gasector in strijd met de OESO-richtlijnen handelt. Een groot deel van de bedrijven voert geen goede due diligence uit en leeft MVO-normen in de praktijk niet goed na. Zo waren Nederlandse bedrijven betrokken bij de export van 'dirty diesel' naar landen in West-Afrika en was Shell betrokken in meerdere gevallen van milieu- en gezondheidsschade als gevolg van de winning en transport van olie (onder meer in Nigeria).

Bron Nationaal Contactpunt (NCP) OESO-richtlijnen
(<https://www.oesorichtlijnen.nl/actueel/nieuws/2019/04/23/publicatie-ncp-onderzoek-naar-de-olie--en-gasector-en-de-oeso-richtlijnen>)

8 Corruptie bij verkoop van schepen in Brazilië, Chili, Libië en West-Afrika

Bedrijven Damen Shipyards
Sector Scheepvaart
Jaar 2018
Land Sierra Leone, Ghana, Togo, Libië, Brazilië, Chili

Tegen Damen Shipyards loopt een uitgebreid strafrechtelijk onderzoek door het OM en de FIOD naar corruptie bij de verkoop van schepen in het buitenland, waaronder in Sierra Leone, Ghana, Togo, Libië, Brazilië en Chili.

Bron NRC Handelsblad
(<https://www.nrc.nl/nieuws/2018/10/19/de-doorgeschoten-verkooplui-van-hollands-grootste-scheepsbouwer-a2665456>)

9 Ontbossing en landconflicten bij aanleg sojacorridor Corredor Norte in Brazilië

Bedrijven Boskalis, Damen Shipyards, Alewijnse, Arcadis

Sector Bouw

Jaar 2018

Land Brazilië

Nederlandse bedrijven zijn actief betrokken bij de aanleg van de Corredor Norte, een infrastructuurcorridor voor de export van soja. Het project draagt bij aan grootschalige ontbossing en landconflicten.

Bron Trouw, Groene Amsterdammer
(<https://www.trouw.nl/duurzaamheid-natuur/nederland-bouwt-mee-aan-een-sojaroute-die-de-amazone-nog-verder-vernielt-b5dc16b7/>)

10 Kinderarbeid bij winning mica, grondstof voor elektronica en auto's

Bedrijven Bedrijven in onder meer de elektronica- en autoindustrie

Sector Mijnbouw; elektronica; auto's

Jaar 2019

Land Madagascar

Mica wordt gebruikt in allerlei alledaagse producten, bijvoorbeeld in elektronica en auto's, die ook in Nederland op de markt komen. Naar schatting werken er elfduizend kinderen in de micasector in Madagaskar.

Bron Terre des Hommes, SOMO
(<https://www.terredeshommes.nl/mica-madagaskar>)

11 Grootschalige ontbossing voor productie van palmolie

Bedrijven Unilever, Nestlé, Colgate-Palmolive, Pepsico, Mondelez, Wilmar en 11 andere bedrijven

Sector Voedingsmiddelen/landbouw

Jaar 2018

Land Indonesië

Tussen eind 2015 en 2018 hebben 25 Indonesische palmoliebedrijven meer dan 130.000 hectare regenwoud ontbost voor de productie van palmolie, die gebruikt wordt door onder meer Unilever, Nestlé, Pepsico en Kraft Heinz. De ontbossing brengt grote schade toe aan de biodiversiteit, het klimaat en de leefomstandigheden van lokale gemeenschappen.

Bron Greenpeace International
(<https://www.greenpeace.org/international/publication/18455/the-final-countdown-forests-indonesia-palm-oil/>)

12 Sloop van gastanker onder zeer gevaarlijke arbeidsomstandigheden

Bedrijven SBM Offshore

Sector Olie- en gas

Jaar 2019

Land India

SBM Offshore liet een gastanker die zeer hoge concentraties kwik bevatte ontmantelen op een 'sloopstrand' in India, terwijl het bedrijf wist dat dit gepaard zou gaan met zeer gevaarlijke arbeidsomstandigheden voor de sloopmedewerkers.

Bron Zembla
(<https://www.bnnvara.nl/zembla/artikelen/het-gifschip-van-sbm>)

13 Noord-Koreaanse dwangarbeid en moderne slavernij bij productie van kleding voor Nederlandse markt

Bedrijven C&A en andere Nederlandse kleding- en textielbedrijven

Sector Kleding- en textiel

Jaar 2019

Land Noord-Korea, China, Pakistan

C&A en andere Nederlandse kleding- en textielbedrijven laten kleding produceren bij een aantal Chinese bedrijven die gebruikmaken van Noord Koreaanse dwangarbeid en moderne slavernij.

Bron Universiteit Leiden (LeidenAsiaCentre)
(<https://www.universiteitleiden.nl/nieuws/2019/04/nederlandse-betrokkenheid-bij-arbeidsuitbuiting-in-noord-korea-china-en-pakistan>)

14 Geen leefbaar loon voor werknemers in de rozensector in Kenia, Ethiopië en Zambia

Bedrijven Nederlandse supermarkten, bloemenwinkels en sierteeltbedrijven

Sector Sierteelt

Jaar 2018

Land Kenia, Ethiopië, Zambia

Onderzoek van TruePrice wijst uit dat tussen de zestig en 95 procent van de werknemers in de rozensector in de onderzochte regio's in Kenia, Ethiopië en Zambia onder het leefbaar loon verdient. Het verschil tussen het werkelijke loon en het leefbaar loon loopt op tot meer dan vijftig procent. Deze rozen worden verkocht door grote Nederlandse retailers, waaronder supermarkten.

Bron TruePrice, Hivos
(https://trueprice.org/wp-content/uploads/2018/02/Kansen_voor_een_leefbaar_loon_v1.1.pdf)

15 Onderbetaling, gezondheidsschade en schending vakbondsrechten bij productie van Zuid-Afrikaanse supermarktwijn

Bedrijven Wijnfabrikanten, supermarkten

Sector Voedingsmiddelen

Jaar 2020

Land Zuid-Afrika

Onderzoek van SOMO en TCOE laat zien dat Zuid-Afrikaanse wijn onder slechte arbeidsomstandigheden wordt geproduceerd. Nederlandse supermarkten pikken maar traag de signalen op, en hebben nog geen serieuze stappen gezet op het gebied van due diligence in hun toeleveringsketens voor Zuid-Afrikaanse wijn.

Bron SOMO, TCOE
(<https://www.somo.nl/nl/arbeidsomstandigheden-in-de-zuid-afrikaanse-wijnindustrie-nog-steeds-slecht/>)

16 Grote kledingbedrijven kunnen niet aantonen dat arbeiders leefbaar loon ontvangen

Bedrijven H&M, C&A, Inditex (Zara, Pull & Bear en andere merken), Puma, Adidas, Nike en 14 andere kledingbedrijven

Sector Kleding- en textiel

Jaar 2019

Land Bangladesh, Vietnam, Cambodja, India, Turkije, Bulgarije

Onderzoek van de Schone Kleren Campagne laat zien dat H&M, C&A, Inditex, en zeventien andere grote kledingbedrijven niet kunnen aantonen dat de arbeiders in hun productieketens een leefbaar loon ontvangen. Ander onderzoek van de Schone Kleren Campagne wijst uit dat veel arbeiders in de keten van H&M structureel moeten overwerken, gezondheidsproblemen ervaren en geen leefbaar loon ontvangen, ondanks de belofte van H&M om zijn arbeiders een leefbaar loon te betalen. Ook wordt het recht op vakbondsvrijheid structureel geschonden.

Bron Schone Kleren Campagne
(<https://www.schonekleren.nl/95-van-de-kledingmerken-betaalt-nog-steeds-geen-leefbaar-loon/>;
<https://turnaroundhm.org/static/hm-wages-september2018-full-107815e8a7bc3bd4ffbfeca3426f1dcd.pdf>)

17 Due diligence-beleid van windmolenfabrikanten blijft onvoldoende

Bedrijven Windturbinefabrikanten (Lagerwey, Enercon, Nordex, Siemens Gamesa, GE, MHI Vestas Wind Offshore, Goldwind)

Sector Energie

Jaar 2019

Land Wereldwijd

Windturbinefabrikanten gebruiken metalen en mineralen waarbij grootschalige milieuschade en landrechtenschendingen plaatsvinden, maar hebben onvoldoende due diligence-beleid om die risico's in kaart te brengen en te adresseren.

Bron ActionAid
(<https://actionaid.nl/2019/11/23/human-rights-in-wind-turbine-supply-chain-update-2019/>)

18 Uitbuiting van arbeiders palmolieplantage in DR Congo met Nederlandse financiering

Bedrijven Feronia, FMO

Sector Voedingsmiddelen/landbouw

Jaar 2019

Land DR Congo

Vier ontwikkelingsbanken, waaronder de FMO, financieren het bedrijf Feronia, terwijl het bedrijf zijn arbeiders structureel blootstelt aan gevaarlijke chemicaliën en milieuvervuiling veroorzaakt door het lozen van afval.

Bron Human Rights Watch
(<https://www.hrw.org/report/2019/11/25/dirty-investment/european-development-banks-link-abuses-democratic-republic-congos>)

19 Seksuele intimidatie, excessief overwerk, gendergerelateerd geweld in speelgoedfabrieken in China

Bedrijven Onder meer Disney, Hasbro, Mattel, Lego

Sector Speelgoed

Jaar 2019

Land China

Onderzoek van China Labour Watch laat zien dat de arbeidsrechten worden geschonden van werknemers in fabrieken die speelgoed produceren voor grote speelgoedmerken, waaronder Disney, Hasbro, Mattel en Lego. Het gaat onder meer om excessief overwerk, beperkte vakbondsvrijheid, discriminatie, seksueel wangedrag, gendergerelateerd geweld en onveilige werkomstandigheden.

Bron China Labour Watch
(<https://www.business-humanrights.org/sites/default/files/documents/IETP%20Special%20Investigation%20Report%20-%20CLW%20Follow%20up%20Nov%202019.pdf>)

20 Landroof voor suikerrietproject in Sierra Leone, met Nederlandse financiering

Bedrijven Addax, FMO

Sector Landbouw

Jaar 2018

Land Sierra Leone

Drieduizend boeren in ruim zestig dorpen in Sierra Leone moesten land inleveren voor de productie van suikerriet door het Zwitserse bedrijf Addax Bioenergy. Het project mislukte, terwijl de inwoners nauwelijks compensatie ontvingen en daarmee slachtoffer werden van landroof. Het project werde medegefinancierd door de ontwikkelingsbanken FMO en SwedFund (Zweden).

Bron De Volkskrant, ActionAid, Swedwatch
(<https://www.volkskrant.nl/mensen/landroof-in-ruil-voor-loze-beloftes~b6565eb1/>;
<https://actionaid.nl/2018/03/28/wat-laait-je-achter-landroof-in-sierra-leone/>)

21 Zadenbedrijven ondernemen nauwelijks actie tegen kinderarbeid en onderbetaling in India

Bedrijven Onder meer Bayer (& Monsanto), Syngenta, Dupont Pioneer, Advanta, Mahyco

Sector Landbouw

Jaar 2018

Land India

Onderzoek van Arisa (voorheen Landelijke India Werkgroep) en de coalitie Stop Kinderarbeid laat zien dat kinderarbeid een serieus probleem blijft in de Indiase zadensector. Slechts een klein deel van de onderzochte bedrijven neemt maatregelen om kinderarbeid aan te pakken en biedt de mogelijkheid om klachten in te dienen bij het bedrijf. Ook nemen bedrijven nauwelijks actie om onderbetaling van arbeiders in de Indiase zadensector aan te pakken.

Bron Arisa (voorheen Landelijke India Werkgroep), Stop Kinderarbeid
(<http://www.indianet.nl/pdf/RemediesForIndianSeedWorkersInSight.pdf>)

22 Intimidatie vakbondsleden snoepfabriek die protesteren tegen kinderarbeid

Bedrijven Perfetti Van Melle

Sector Voedingsmiddelen

Jaar 2019

Land Bangladesh

Medewerkers van een snoepfabriek van het Nederlandse bedrijf Perfetti Van Melle, onder meer bekend van Mentos, Fruitella en Chupa Chups, zijn geïntimideerd en aangevallen vanwege hun vakbondsactiviteiten. De aanval vond plaats terwijl vakbondsleden protesteerden tegen het gebruik van kinderarbeid in de fabriek in Bangladesh en lijkt te zijn georganiseerd door een onderaannemer van de fabriek.

Bron IUF (<http://www.iuf.org/w/?q=node/6828>; <http://www.iuf.org/w/?q=node/6848>)

23 Grootschalige klimaatschade als gevolg van olie- en gaswinning

Bedrijven Shell

Sector Olie en gas

Jaar 2019

Land Wereldwijd

Shell wint wereldwijd op grote schaal olie en gas en investeert in de exploratie van nieuwe olie- en gasvelden, ondanks dat het bedrijf zich al decennia bewust is van de schade die deze activiteiten toebrengen aan het klimaat, biodiversiteit en het welzijn van mensen. De olie- en gasactiviteiten van het bedrijf zijn ook in strijd met de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs.

Bron Milieudefensie (<https://milieudefensie.nl/klimaatzaakshell/de-investeringen-van-shell-vergroten-het-klimaatprobleem>)